Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklēsiastikē Istoria

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

XI. Quod sola Constantini gesta quae ad pietatem pertinent narraturus sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

τὰ κατὰ δύναμιν, κἂν σμικρὰ ᾖ ταῦτα καὶ εὐτε- A λῆ, τῇ ὑπερβολῇ εὐλαβείας Θεὸν τετιμηκότι συμβαλοῦμαι. οἶμαι δὲ καὶ ἄλλως βιωφελὲς, καὶ ἀναγκαῖον ἔσεσθαί μοι τὸ γράμμα, περιλαμβάνον βασιλικῆς μεγαλονοίας πράξεις, Θεῷ τῷ παμβασιλεῖ κεχαρισμένας. ἢ γὰρ οὐκ αἰσχρὸν, Νέρωνος μὲν τὴν μνήμην καὶ τῶν τούτου μακρῷ χειρόνων δυσσεβῶν τινῶν καὶ ἀθέων τυράννων, ἀόκνων εὐτυχῆσαι συγγραφέων. οἳ δὴ φαύλων ὑποθέσεις δραμάτων ἑρμηνείᾳ κομψῇ καλλωπίσαντες, πολυβίβλοις ἀνέθηκαν ἱστορίαις. ἡμᾶς δὲ σιωπᾶν, οὓς Θεὸς αὐτὸς B τοσούτῳ συγκυρῆσαι βασιλεῖ οἷον ὁ σύμπας οὐχ ἱστόρησεν αἰὼν, εἰς ὄψιν τε καὶ γνῶσιν αὐτοῦ καὶ ὁμιλίαν ἐλθεῖν κατηξίωσεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑʹ.

Οτι μόνας τὰς Κωνσταντίνου νῦν ἱστορήσειν θεοφιλεῖς πράξεις.

Διὸ προσήκοι ἂν εἴ πσιν ἄλλοις, καὶ ἡμῖν αὐτοῖς, ἀγαθῶν ἄφθονον ἀκοὴν κηρύττειν ἅπασιν, οἷς ἡ τῶν καλῶν μίμησις, πρὸς τὸν θεῖον ἔρωτα διεγείρει τὸν πόθον. οἱ μὲν γὰρ βίους C ἀνδρῶν οὐ σεμνῶν, καὶ πράξεις πρὸς ἠθῶν βελτίωσιν ἀλυσιτελεῖς. χάριτι τῇ πρός τινας ἢ ἀπεχθείᾳ. τάχα δέ που καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς σφῶν αὐτῶν παιδεύσεως συναγαγόντες, κόμπῳ ῥημάτων εὐγλωττίας, αἰσχρῶν πραγμάτων ὑφηγήσεις οὐκ εἰς δέον ἐξετραγῴδησαν. τοῖς μὴ μεταχεῖν τῶν κακῶν κατὰ Θεὸν εὐτυχήσασιν, ἔργων οὐκ ἀγαθῶν, ἀλλὰ λήθῃ καὶ σκότῳ σιωπᾶσθαι ἀξίων, διδάσκαλοι καταστάντες. ἐμοὶ δὲ ὁ μὲν τῆς φράσεως λόγος, εἰ καὶ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς τῶν δηλουμένων ἐμφάσεως ἐξασθενεῖ, φαιδρυνοίτο γοῦν ὅμως καὶ ψιλῇ τῇ τῶν ἀγαθῶν πρά- D ξεων ἀπαγγελίᾳ· ἡ δέ γε τῶν θεοφιλῶν διηγημάτων ὑπόμνησις, οὐκ ἀνόνητον. ἀλλὰ καὶ σφόδρα βιωφελῆ τοῖς τὴν ψυχὴν εὖ παρεσκευασμένοις ποριεῖται τὴν ἔντευξιν. τὰ μὲν οὖν πλεῖστα καὶ βασιλικὰ τοῦ τρισμακαρίου διηγήματα. συμβολάς τε καὶ παρατάξεις πολέμων. ἀριστείας τε καὶ νίκας καὶ τρόπαια τὰ κατ᾿ ἐχθρῶν, θριάμβους τε ὁπόσους ἤγαγε. πρός τε τὸ συμφέρον ἑκάστου διω-

men à nobis depellamus. Me enim profectò puderet mei ipſius, niſi omnem meam induſtriam ac facultatem, licet admodum levis ſit atq; exigua, in hunc qui divinum Numen ſumma obſervantia veneratus eſt, conferrem. Sed & ad communem hominum vitam utile, mihiq; inprimis neceſſarium hoc opus fore confido, quo generoſiſſimi Imperatoris res geſtæ, ſummo omnium Imperatori Deo acceptæ, comprehenduntur. Quomodo enim turpe non fuerit, Neronis quidem & aliorum impiorum tyrannorum qui longè illo deteriores fuerunt, memoriæ non defuiſſe diligentiſſimos Scriptores, qui mala argumenta eleganti ſermone exornantes, numeroſis hiſtoriarum Voluminibus condiderunt: nos verò ſilere, quibus Deus ejuſmodi Imperatorem qualem nulla unquam ætas vidit nanciſci, & in ejus conſpectum, notitiam ac colloquium pervenire conceſſit.

CAPUT XI.

Quòd ſola Conſtantini geſta quæ ad pietatem pertinent narraturus ſit.

QUamobrem ſi cuiquam alteri, nobis certè præcipuè convenit, ut tot ac tanta quæ audivimus bona, iis nuntiemus, quorum mentes bonorum operum exemplo ad amorem Dei excitantur. Quippe alii quidem vitam hominum minimè gravium, & res geſtas ad morum emendationem prorſus inutiles, aut gratia, aut odio quorundam, aut ad doctrinæ ſuæ oſtentationem ſcribere aggreſſi, turpiſſimorum flagitiorum narrationem magnifico verborum apparatu aliter quàm decuit amplificarunt: iis qui ſingulari Dei beneficio malorum expertes fuerant, peſſimorum operum & quæ oblivione ac tenebris involvi debuerant, magiſtros ſe præbentes. At nobis oratio quidem ipſa quamvis ſuſcepti operis magnitudini prorſus impar ſit, ſolâ tamen pulcherrimorum facinorum narratione illuſtrari poſſe videtur. Ipſa verò operum Deo acceptorum commemoratio, iis utiq; qui animum rectè comparatum habuerint, non inutilem ſed inprimis fructuoſam lectionem præbitura eſt. Itaque quamplurima alia quæ de hoc Principe narrari poſſunt: conflictus & prœlia, fortia facinora atque victorias, tropæa ac triumphos de hoſtibus partos, & quę præterea ad ſingulorum utilitatem ab eo conſtituta ſunt: leges ad ſub-

ditorum & Reipublicæ commodum latas; alios denique plurimos Principatus labores ab eo exantlatos, qui in omniũ ore ac memoria verſantur, prætereundos mihi nunc eſſe arbitror: quippe cùm inſtituti operis argumentum admoneat me, ut ea ſola quæ ad Dei cultum pertinent, dicendo ac ſcribendo perſequar. Ceterùm cùm hæc ipſa numero pænè infinita ſint; ex iis quæ ad notitiam noſtram pervenerunt opportuniſſima quæque duntaxat; & poſterorum memoria digniſſima ſeligens, quàm potero breviſsimè exponam. Siquidem tempus ipſum hanc deinceps licentiam nobis concedit, ut beatiſsimi Principis laudes quovis orationis genere liberè Eccl. 11. prædicemus. Nam antea quidem id facere nequaquam licebat, propterea quòd vetitum eſt ne quenquam ante obitum ob incertas vitæ mutationes beatum pronuntiemus. Proinde Deum adjutorem invoco, ac cæleſte ejus Verbum precor, ut in hoc opere adſpirare mihi velit. Ordiar autem à prima illius ætate in hunc modum.

A εισμένα. νόμων τε διατάξεις, ἃς ἐπὶ λυσιτελείᾳ τῶν ἀρχομένων πολιτείας συνετάττετο. πλείστους τ' ἄλλους βασιλικῶν ἄθλων ἀγῶνας, τούσδε παρὰ τοῖς πᾶσι μνημονευομένους, παρήσειν μοι δοκῶ. τοῦ τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας σκοποῦ, μόνα τὰ πρὸς τὸν θεοφιλῆ συντείνοντα βίον λέγειν τε καὶ γράφειν ὑποβάλλοντος· μυρίων δ' ὅσων ὄντων καὶ τούτων, τὰ καιριώτατα καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἀξιομνημόνευτα τῶν εἰς ἡμᾶς ἐλθόντων ἀναλεξά- B μενος, τούτων αὐτῶν ὡς οἷόν τε διὰ βραχυτάτων ἐκθήσομαι τὴν ὑφήγησιν· τοῦ καιροῦ λοιπὸν ἐπιτρέποντος ἀκωλύτως παντοίαις φωναῖς τὸν ὡς ἀληθῶς μακάριον ἀνυμνεῖν, μὴ τοῦτο πράττειν ἐξῆν πρὸ τούτου, τῷ μὴ μακαρίζειν ἄνδρα πρὸ τελευτῆς διὰ τὸ τῆς τοῦ βίου τροπῆς ἄδηλον παρηγγέλθαι. κεκλήσθω δὴ Θεὸς βοηθός, οὐράνιός τε συνεργὸς ἡμῖν ἐμπνείτω λόγος. ἐξ αὐτῆς δ' ἤδη πρώτης ἡλικίας τοῦ ἀνδρός, ὧδέ πῃ τῆς γραφῆς ἀπαρξώμεθα.

Caput XII.

Quòd Conſtantinus in tyrannorum ædibus, ſicut Moyſes, educatus ſit.

C

VEtus narrat hiſtoria, gentem Hebræorum à ſæviſsimis olim tyrannis oppreſſam fuiſſe: Deumq; cùm oppreſſos benigno ac propitio vultu reſpexiſſet, providiſſe ut Propheta Moſes qui tum adhuc infans erat, in mediis tyrannorum ædibus & in ipſo eorum gremio educaretur, omnemque quæ apud illos erat ſapientiam perdiſceret. Poſtea verò cùm ille progreſſu temporis ad virilem perveniſſet ætatem, & divina juſtitia quæ oppreſsis opitulari ſolet, pœnas ab iniquis tyrannis expoſceret; tunc Dei Propheta ex ipſis tyrannicis profectus ædibus, divinæ voluntati miniſterium ſuum exhibuit. Et ipſos quidē tyrannos à quibus fuerat educatus, re ac verbis averſatus eſt: eos verò qui reverà fratres & cognati erant, amicos ac familiares elegit. Poſthæc Deus cùm illum totius gentis ducem conſtituiſſet, Hebræos quidem acerbiſsima apud hoſtes ſervitute liberavit: tyrannorum autem genus cælitus inflictis ſuppliciis ejus operâ ultus eſt. Vetus inquã hæc hiſtoria, inſtar fabulæ à multis accepta, omnium aures mortalium implevit. Nunc verò idem nobis Deus majora omnibus fabu-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Οτι ὡς Μωϋσῆς ἐν οἴκοις τυράννων ἀνετράφη Κωνσταντῖνος.

ΠΑλαιὰ κατέχει φήμη, δεινὰ γένη τυράννων, τὸν Ἑβραίων καταπονῆσαι λαόν· Θεὸν δὲ τοῖς καταπονουμένοις εὐμενῆ παραφανέντα, Μωϋσέα Προφήτην ἔτι τότε νηπιάζοντα, μέσοις αὐτοῖς τυραννικοῖς οἴκοις τε καὶ κόλποις τραφῆναι, καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς μετασχεῖν προνοῆσαι σοφίας. ὡς δ' ἐπιὼν ὁ χρό- D νος τὸν μὲν εἰς ἄνδρας ἐκάλει, δίκη δ' ἡ τῶν ἀδικουμένων ἀρωγὸς τοὺς ἀδικοῦντας μετῄει, τηνικαῦτα ἐξ αὐτῶν τυραννικῶν δωμάτων προελθὼν ὁ τοῦ Θεοῦ Προφήτης, τῇ τοῦ κρείττονος διηκονεῖτο βουλῇ. τῶν μὲν ἀναθρεψαμένων τυράννων, ἔργοις καὶ λόγοις ἀλλοτριούμενος. τοὺς δ' ἀληθεῖ λόγῳ σφετέρους ἀδελφούς τε καὶ συγγενεῖς, ἀποφαίνων γνωρίμους. ἔπειτα Θεὸς αὐτὸν καθηγεμόνα τοῦ παντὸς ἔθνους ἐγείρας, Ἑβραίους μὲν τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς ἠλευθέρου δουλείας. τὸ δὲ τυραννικὸν γένος θεηλάτοις μετήρχετο δι' αὐτοῦ κολαστηρίοις. φήμη μὲν αὕτη παλαιά, μύθου μὲν σχήματι τοῖς πολλοῖς παραδεδομένη, τὰς πάντων ἀκοὰς πληροῦσα· νυνὶ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἡμῖν Θεός, μείζ